

Östra Mellan- sverige

Europeiska regionala
utvecklingsfonden
investerar i tillväxt
och sysselsättning

Kortversion av programmet

Det regionala strukturfondsprogrammet för Östra Mellansverige

Under perioden 2014–2020 investerar Europeiska regionala utvecklingsfonden cirka 564 miljoner kronor för tillväxt och sysselsättning i Östra Mellansverige. Programmet omfattar Örebro, Västmanlands, Uppsala, Södermanlands och Östergötlands län.

Programmet ska öka konkurrenskraften och sysselsättningen i regionen. Syftet med programmet är att stärka forskning och innovation, öka små och medelstora företags konkurrenskraft och att stödja övergången till koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer.

Programmet för Östra Mellansverige – ett verktyg för regional utveckling

I regionens utvecklingsstrategier har länen gemensamt pekat ut vikten av att vara en bra miljö för entreprenörskap, näringslivsutveckling och innovationer. Dessa ligger till grund för valda insatsområden och ses som en förutsättning för regional tillväxt och utveckling. Gemensamt för samtliga strategier är betydelsen av en väl fungerande kompetensförsörjning. Utöver detta lyfts även behov av en ökad tillgänglighet och en väl fungerande infrastruktur och kollektivtrafik som en förutsättning för regionens utveckling då detta skapar förutsättningar för en ökad arbetspendling och regionförstoring.

Programmet för Östra Mellansverige – ett verktyg för Europa 2020-strategin

Programmet är också ett av flera verktyg för att genomföra Europa 2020-strategin. I Europa 2020-strategin används begreppen smart, hållbar och inkluderande tillväxt, vilka relaterar till de ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionerna som ligger på regionerna och den regionala tillväxtpolitiken att hantera. Mer specifikt avses:

- Smart tillväxt – en ekonomisk utveckling som baseras på kunskap och innovation,
- Hållbar tillväxt – en resurseffektiv, grön och konkurrenskraftig ekonomi,
- Inkluderande tillväxt – en hög sysselsättning med en social och territoriell sammanhållning.

Mer information

Detta dokument är en kortversion av programmet för Östra Mellansverige, med fokus på insatsområden, resultat som programmet ska arbeta för och indikatorer för uppföljning. I det operativa programmet som helhet finns ytterligare information, såsom bakgrundsanalys, förväntade resultat, kopplingar till partnerskapsöverenskommelsen och resultatram. Programmet hittar du på

sidorna för Östra Mellansverige på tillvaxtverket.se. För frågor, kontakta Tillväxtverkets kontor i Örebro.

Programmets syfte och inriktning

Programmet för Europeiska regionala utvecklingsfonden i Östra Mellansverige ska bidra till att uppfylla Europeiska unionens strategi för smart och hållbar tillväxt för alla och till att uppnå ekonomisk, social och territoriell sammanhållning.

Målgrupp

Målgruppen för programmet är små och medelstora företag.¹ Aktiviteterna och resultat inom programmet ska riktas mot små och medelstora företag.

Insatsområden

Programmet består av tre insatsområden

- Att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation
- Att öka små och medelstora företags konkurrenskraft
- Att stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer

För respektive insatsområde finns ett tematiskt mål, investeringsprioriteringar och specifika mål. Tematiska mål och investeringsprioriteringar är formulerade av EU-kommissionen, sedan har de regionalt utvecklingsansvariga valt ut dem som bäst passar regionen och formulerar utifrån dessa specifika mål.

Fördelning ur fonden per insatsområde

Under perioden 2014–2020 investerar Europeiska regionala utvecklingsfonden cirka 564 miljoner kronor för tillväxt och sysselsättning i Östra Mellansverige.

- 38,4 procent av medlen är avsatt till insatsområde 1 – att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation.
- 33,2 procent av medlen är avsatta till insatsområde 2 – att öka små och medelstora företags konkurrenskraft
- 24,4 procent av medlen är avsatta till insatsområde 3 – att stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer.

Ansökningsomgångar sker löpande

Under programperioden har förvaltande myndighet, Tillväxtverket, ansökningsomgångar öppna med olika inriktning. Under dessa kommer det att vara möjligt att söka medel ur programmet.

Medfinansiering

Programmet för Östra Mellansverige kan finansiera max 50 procent av en insats. Resterande medel kan komma både från offentlig och privat sektor.

¹ Små och medelstora företag är företag som sysselsätter färre än 250 personer och har en årsomsättning som inte överstiger 50 miljoner euro.

Insatsområde 1:

Att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation

Även om innovations- och företagsklimatet i Östra Mellansverige är mycket bra, i jämförelse med andra regioner i Europa, så är kommersialiseringen av innovativa produkter och utvecklingen av snabbväxande innovativa företag i regionen under genomsnittet i landet. Det beror bland annat på bristande samverkan mellan akademi och näringsliv, brister i befintlig innovationsstruktur och andra hinder som försvårar marknadsintroduktion.

Regionen behöver en förbättrad innovationsstruktur med ett mer sammanhållet och stärkt innovationssystem inom och mellan länen. Detta system bör också kopplas samman på ett sätt som stärker Östra Mellansveriges samlade innovationskapacitet. Det krävs även att antalet internationella samarbeten ökar, samt att de delar av regionen som idag har svaga förutsättningar stärks och får del av de läns- och regionövergripande innovationssystemen.

Vidare krävs att mindre företag involveras i innovationsprocesserna, vilket också kan bidra till att öka företagens investeringar i FoU. Investeringar i organisatoriska förändringar och marknadsinnovationer samt sociala och ekologiska innovationer behöver stärkas då dessa idag är svaga i förhållande till tekniska innovationer. Det är nödvändigt för Östra Mellansverige att genomföra insatser där innovation och entreprenörskap integreras för att exempelvis skapa förutsättningar för ökad kommersialisering av forsknings och innovation.

Regionens förhållandevis starka kunskapscentra inom energi- och miljöteknik torde även medföra goda förutsättningar att introducera ny teknik som minskar utsläpp och ökar energieffektivisering.

Investeringsprioritering 1a

Att förbättra forsknings- och innovationsinfrastrukturen och kapaciteten att utveckla spetskompetens inom forskning och innovation samt främja kompetenscentrum, särskilt sådana som är av europeiskt intresse.

Specifikt mål

Stärkt samarbete för ökad innovationskapacitet i små och medelstora företag i alla delar av Östra Mellansverige.

Förväntat resultat

Stärker innovationskapaciteten och samverkansstrukturen i hela Östra Mellansverige

Insatserna förväntas resultera i förstärkta innovationssystem och samverkansstrukturer. Systemet ska bidra till ökad samverkan mellan universitet, högskolor,

företagsinkubatorer, teknikparker, andra forskningsinstitutörer och innovationsplattformar samt små och medelstora företag. Detta gäller även i de delar av regionen som idag har svaga förutsättningar att utveckla egna system. Aktiviteterna ska resultera i stärkta innovationsmiljöer som i sin tur stärker Östra Mellansveriges samlade innovationskapacitet.

Exempel på aktiviteter är:

- Utveckla samverkan mellan innovationsstödjande aktörer, näringsliv och samhälle
- Testa nya modeller, strategiska partnerskap och incitament för tätare kontakt mellan universitet/högskolor och omgivande näringsliv och samhälle.
- Utveckla möjligheter för kommuner, landsting, företag och organisationer att få frågeställningar belysta och problem lösta med hjälp av studenter, forskare och resurser vid lärosätena.
- Utveckla innovationsstödssystemet för att förbättra utfallet av exempelvis innovationer av organisatorisk och social karaktär.
- Förstärka resurs- och kompetensuppbyggnad i teknikparker, företagsinkubatorer, klusterplattformar samt lärosätens innovationskontor och andra regionala kontaktpunkter.

Bidrar till smart specialisering och utveckling av kluster med nationell och global bärkraft

Genom programmet förväntas Östra Mellansverige uppnå en förstärkning, utveckling och utvidgning av identifierade styrkeområden och klusterinitiativ. Insatserna kan även bidra till att nya initiativ kan växa fram som stärker Östra Mellansveriges hållbara tillväxt och konkurrenskraft.

Exempel på aktiviteter är:

- Utveckla och bredda etablerade klustersatsningar.
- Utveckla nya konkurrenskraftiga kluster.
- Skapa samverkansstrukturer mellan regionala styrkeområden och klustersatsningar.
- Stärka och utveckla näringslivets medverkan i satsningar för smart specialisering.

Etablerade demonstrationsmiljöer, testbäddar och innovationsslussar

Genomförda aktiviteter ska resultera i nya och utvecklade test- och demonstrationsmiljöer som möjliggör ökad samverkan och bidrar till att produkter, tjänster, processer och lösningar snabbare tillämpas.

Exempel på aktiviteter är:

- Utveckla demonstrationsmiljöer och testbäddar i realistiska miljöer.
- Främja utveckling av miljöer för näringslivet där innovationssystemen ännu inte är utbyggda.
- Utveckla miljöer inom den offentliga sektorn.

Bidrar till ökat utbyte och samarbete mellan Östra Mellansverige och forsknings- och innovationsmiljöer

Exempel på aktiviteter:

- Stärka kopplingen mellan Östra Mellansverige och andra forsknings- och innovationsmiljöer inom Sverige men även övriga EU och världen.
- Stimulera och utveckla regionens möjlighet att ta del av nationella satsningar på strategiska innovationsområden resp. samarbeten inom exempelvis Horisont 2020.

Tabell 1: Resultatindikatorer för Investeringsprioritering 1a

Indikator	Mätenhet	Utgångsvärde	Utgångsår	Målvärde (2023)	Datakälla	Rapporteringsfrekvens
Antal företag som samarbetar i sin innovationsverksamhet (produkt- eller processinnovation) med 10–249 anställda	Procent	45,36	2010	46,27	Statistiska centralbyrån, rapporten "Regional innovationsstatistik i Sverige"	Vartannat år

Tabell 2: Aktivitetsindikatorer för Investeringsprioritering 1a

Indikator	Mätenhet	Målvärde (2023)	Datakälla	Rapporteringsfrekvens
Antal företag som får stöd	Företag	350	Förvaltande myndighets datasystem	Löpande
Antal företag som samarbetar med forskningsinstitutioner	Företag	150	Förvaltande myndighets datasystem	Löpande

Vägledande principer för urval av insatser

Följande urvalsprinciper ligger till grund för bedömning av projekt:

- Insatserna ska bidra till hållbarhetsdimensionerna: Bättre miljö, jämställdhet, likabehandling och icke-diskriminering.
- Näringslivets och företagets medverkan ska säkerställas.
- Samverkan över kommun- och länsgränser samt internationella inslag ska säkerställas.
- Erfarenheter och lärdomar från tidigare likartade insatser ska tillvaratas.
- Organisatorisk kapacitet och aktivt ägarskap ska säkerställas.
- Insatsen ska bidra till EU:s strategi för Östersjöregionen.

Investeringsprioritering 1b

Att främja företagsinvesteringar inom forskning och innovation och utveckla kopplingar och synergieffekter mellan företag, forsknings- och utvecklingscentrum och den högre utbildningssektorn. Särskilt främjande av investering i produkt- och tjänsteutveckling, tekniköverföring, social innovation, miljöinnovation, offentliga tillämpningar, efterfrågestimulans, nätverk, kluster och öppen innovation genom smart specialisering.

Stödja teknisk tillämpad forskning, pilotverksamhet, tidiga produktvalideringsåtgärder och kapacitet för avancerad produktion och förstagångsproduktion, särskilt vad gäller viktig möjliggörande teknik och spridning av teknik för allmänna ändamål.

Specifikt mål

Prioriteringens mål är ökad innovationsverksamhet för små och medelstora företag med tillväxtambitioner och förutsättningar för kommersialisering av innovationer i näringslivet.

Förväntat resultat

Nya idéer och forskning skapar ökade värden i samhället och näringslivet

Insatserna ska bidra till förnyelse och ökad konkurrenskraft i Östra Mellansverige.

Exempel på aktiviteter:

- Syfta till att höja värdet på och kommersialisera det som skapas i form av innovativa processer, tjänster, produkter och företagande.
- Underlätta för företag och entreprenörer att länka samman sin verksamhet mot forskning, utveckling och innovation.

Förnyelse genom branschöverskridande samarbeten

Genom programmet ska Östra Mellansverige uppnå en förstärkt utvecklings- och innovationskapacitet hos kunskapsintensiva tjänsteföretag och tillväxtbranscher. Det gäller även handel, vård och omsorg, besöksnäring samt kreativa och kulturella näringar.

Exempel på aktiviteter:

- Främja branschöverskridande samarbeten, där innovatörer, entreprenörer, företag och kunder tillsammans kan hitta lösningar på marknadens behov.
- Bidra till en mer innovativ välfärdssektor som samtidigt bidrar till att främja näringslivets konkurrenskraft, exempelvis genom innovationsupphandlingar och utveckling av digitala tjänster kopplade till e-hälsa och e-förvaltning.

Företagens investeringar i FoU

Genomförda aktiviteter ska resultera i att företagen ökar sina investeringar i FoU och därmed bidrar till att öka företagens innovativa förmåga.

Exempel på aktiviteter:

- Bidra till att företagen ökar sina investeringar i FoU.

Införande av teknik för minskade koldioxidutsläpp

Genomförda aktiviteter ska resultera i utökad introduktion av energiteknik på marknaden samt ökad utveckling av nya tekniska lösningar för minskade koldioxidutsläpp.

Exempel på aktiviteter:

- Aktiviteten ska i första hand riktas mot hur ny och redan marknadsmogen teknik kan implementeras och hur ökad användning kan stimuleras och kommersialiseras.

Tabell 3: Resultatindikatorer för Investeringsprioritering 1b

Indikator	Mätenhet	Utgångsvärde	Utgångsår	Målvärde (2023)	Datakälla	Rapporteringsfrekvens
Andel företag med innovationsverksamhet (produkt-, process-, organisatorisk, marknadsföring) som har 10–249 anställda	Procent	57,62	2010	58,78	Statistiska centralbyrån, rapporten "Regional innovationsstatistik i Sverige"	Vartannat år

Tabell 4: Aktivitetsindikatorer för Investeringsprioritering 1b

Indikator	Mätenhet	Målvärde (2023)	Datakälla	Rapporteringsfrekvens
Antal företag som får stöd	Företag	200	Förvaltande myndighets datasystem	Löpande
Antal företag som samarbetar för att stärka sin innovationskraft	Företag	350	Förvaltande myndighets datasystem	Löpande
Privat investering som matchar offentligt stöd till innovations- eller FoU-projekt	Euro	400 000	Förvaltande myndighets datasystem	Löpande

Vägledande principer för urval av insatser

Följande urvalsprinciper ligger till grund för bedömning av projekt:

- Insatserna ska bidra till hållbarhetsdimensionerna och de horisontella kriterierna: Bättre miljö, jämställdhet, likabehandling och icke-diskriminering.
- Näringslivets och företagens medverkan ska säkerställas.
- Samverkan över kommun- och länsgränser samt internationella inslag ska säkerställas.
- Erfarenheter och lärdomar från tidigare likartade insatser ska tillvaratas.
- Organisatorisk kapacitet och aktivt ägarskap ska säkerställas.
- Insatsen ska bidra till EU:s strategi för Östersjöregionen.

Insatsområde 2

Att öka konkurrenskraften för små och medelstora företag

De små och medelstora företagen har fått en växande betydelse globalt, nationellt och även inom Östra Mellansverige. Även om industrisektorn överlag successivt minskat sin andel av sysselsättningen har underleverantörerna, både tillverkande företag och framförallt tjänsteföretag, vuxit till antal och står också för en ökad andel av sysselsättningen.

Analysen visar att sysselsättningstillväxten tenderar att bli mer beroende av att ett ökat antal verksamheter etableras, i takt med att den genomsnittliga storleken på arbetsstället har blivit mindre. Analysen visar även att det är inom kategorin tjänsteföretag, främst de mindre och medelstora, som den stora tillväxtpotentialen bedöms finnas, både vad gäller ökad omsättning och behov av fler anställda.

Samtidigt visar analysen att tillväxtviljan hos små och medelstora företag ligger under riksgenomsnittet och andelen företag som upplever tillgången på externt ägarkapital som ett hinder för tillväxt är högre i Östra Mellansverige än i riket.

Internationaliserade små och medelstora företag har högre tillväxtvilja än andra företag. På kort sikt kan internationalisering bidra till ökad försäljning medan det på längre sikt kan innebära förnyelse och innovationskraft i företagen. Fyra av fem län i Östra Mellansverige ligger dock under riksgenomsnittet av andel små och medelstora företag som är internationaliserade.

För att lösa regionens utmaningar behövs långsiktiga förutsättningar för att stärka företagens tillväxt. Dessa förutsättningar kan skapas genom ett ökat entreprenörskap och förbättrat företagsklimat, men även genom en ökad tillgång på rätt kompetens, ökad tillgång till regionalt riskkapital samt internationalisering.

För att ytterligare utveckla arbetet gäller det även att skapa förutsättningar för att utveckla socialt företagande och social ekonomi samt dra nytta av den sysselsättningsökning som kan komma av omställningen mot en mer grön ekonomi.

Investeringsprioritering 3a

Att främja entreprenörskap, särskilt genom att underlätta det ekonomiska utnyttjandet av nya idéer och främja skapandet av nya företag, inklusive genom företagskuvöser.

Specifikt mål

Ökad tillväxt i regionens små och medelstora företag.

Förväntat resultat

Bidrar till stärkt företagsklimat och entreprenörskap för fler etableringar och ökad företagsamhet

Aktiviteterna ska övergripande resultera i ett ökat entreprenörskap och en högre grad av företagsamhet för att verksamheter ska kunna åstadkomma den förnyelse som en hållbar samhällsutveckling kräver. Aktiviteterna ska även resultera i en ökad tillväxtvilja i befintliga företag och stärkt lokalt företagsklimat och ökad sysselsättning.

Exempel på aktiviteter:

- Insatser för entreprenörskapsutveckling med fokus på företag med vilja och potential att växa och med uttalad ambition att öka antalet anställda/underleverantörer eller öka i omsättning.
- Insatser för att stärka företagsklimatet generellt, både lokalt och regionalt för att få företag att växa, både till antalet anställda och i omsättning. Insatserna bör ske i samverkan mellan berörda aktörer, utformas mer ändamålsenligt utifrån rådande behov på kort och lång sikt samt ske i samverkan mellan flera parter, för att bidra till ett generellt sett bra klimat i regionen.
- Förstärka resurs- och kompetensuppbyggnad vid regionens företagsinkubatorer och övriga entreprenörskapsfrämjande plattformar för att stärka och utveckla plattformar för regionens tillväxtbolag.
- Insatser för att utveckla det sociala entreprenörskapet.
- Insatser som bidrar till att införa nya arbetssätt som stimulerar till kreativitet, företagande och entreprenörskap och som sker i nära samverkan med näringslivet. Insatserna kan med fördel genomföras inom grupper som är underrepresenterade som företagare eller i områden där företagsamheten historiskt sett varit låg.
- Insatser för att stärka det etableringsfrämjande arbetet i regionen med bas i regionens profilmråden. Här kan med fördel en fördjupning av samarbetet med Stockholm kring investeringsfrämjande insatser för regionens näringsliv stödjas.

Tabell 5: Resultatindikatorer för Investeringsprioritering 3a

Indikator	Mätenhet	Utgångsvärde	Utgångsår	Målvärde (2023)	Datakälla	Rapporteringsfrekvens
Antal tillväxtföretag med årlig tillväxttakt (omsättning) med minst 10 % under tre år där företagen hade minst 3 anställda i början av mätperioden	Antal	573,00	2012	625,00	Statistiska centralbyrån, Företagens ekonomi	Vartannat år
Förädlingsvärde i SMF	MSEK	75 929,00	2011	83 522	Statistiska centralbyrån, Företagens ekonomi	Vartannat åt
Sysselsättning i SMF	Antal anställda omräknat till heltidstjänster	125 741,00	2011	138 315	Statistiska centralbyrån, Företagens ekonomi	Vartannat år

Tabell 6: Aktivitetsindikatorer för Investeringsprioritering 3a

Indikator	Mätenhet	Målvärde (2023)	Datakälla	Rapporteringsfrekvens
Antal företag som får stöd	Företag	733	Förvaltande myndighets datasystem	Löpande
Antal företag som får annat ekonomiskt stöd än bidrag	Företag	33	Förvaltande myndighets datasystem	Löpande
Antal företag som får annat stöd än ekonomiskt	Företag	700	Förvaltande myndighets datasystem	Löpande
Privata investeringar som matchar offentligt stöd till små och medelstora företag (annat än bidrag)	Euro	18 281 816	Förvaltande myndighets datasystem	Löpande
Sysselsättningsökning i företag som får stöd	Heltids-ekvivalenter	1 000	Förvaltande myndighets datasystem	Löpande

Vägledande principer för urval av insatser

Följande urvalsprinciper ligger till grund för bedömning av projekt:

- Insatsen ska bidra till att förverkliga tillväxtpotentialen inom de horisontella kriterierna: Bättre miljö, jämställdhet, likabehandling och ickediskriminering.
- Näringslivets och företagens medverkan ska säkerställas.
- Samverkan över kommun- och länsgränser samt internationella inslag ska säkerställas.
- Lärdomar ska tillvaratas liksom de bästa resultaten från tidigare likartade insatser och projekt.
- Organisatorisk kapacitet för genomförandet och ett aktivt ägarskap av insatsen ska säkerställas.
- Insatsen ska bidra till hållbarhetsdimensionerna.
- Insatsen ska bidra till EUs strategi för Östersjöregionen.
- Projektägare ska visa vilka mervärden man önskar uppnå genom att nyttja olika målgrupper och eftersträva en jämn könsfördelning. Därtill bör programmet prioritera projekt där man för samman företag från olika branscher
- Fokus bör riktas på de grupper av invånare som hittills varit underrepresenterade vad gäller företagande, som exempelvis kvinnor, vilka enligt analysen startar företag i betydligt mindre utsträckning än männen.

Investeringsprioritering 3b

Att utveckla och tillämpa nya företagsmodeller för små och medelstora företag, särskilt med avseende på internationalisering.

Specifikt mål

Fler växande företag som är aktiva på den internationella marknaden.

Förväntat resultat

Bidrar till stärkt konkurrenskraft i globaliserad ekonomi

Företag som vidgat sin marknad internationellt är i genomsnitt mer lönsamma och växer snabbare än företag som stannar lokalt. Aktiviteterna ska resultera i en ökad grad av internationalisering av regionens företag, vilket innebär en ökad tillväxtpotential som kan generera både fler anställda och ökad omsättning.

Exempel på aktiviteter:

- Utveckling av nya affärsmodeller för internationalisering
- Insatser som bidrar till att näringslivet ska kunna möta globaliseringens konsekvenser på befintliga marknader.
- Insatser för att förstärka offentliga stöd och kompetensfunktioner med koppling till internationalisering av näringslivet i regionen.
- Åtgärder för att företag och entreprenörer ska kunna erbjudas utbildning, rådgivning samt tillgång till kvalificerad affärscoaching för att koppla ihop sin produktions- och affärsutveckling med forsknings- och innovationssatsningar för en ökad internationalisering. Insatser där outnyttjade resurser för en ökad mångfald och integration på arbetsmarknaden tas till vara kan stödjas för att öka företagets internationella konkurrenskraft.
- Insatser som bidrar till ökad hållbar destinationsutveckling och stärkt besöksnäring där en stor tillväxtpotential bedöms finnas.

Tabell 7: Resultatindikatorer för Investeringsprioritering 3b

Indikator	Mätenhet	Utgångsvärde	Utgångsår	Målvärde (2023)	Datakälla	Rapporteringsfrekvens
Andel små och medelstora företag med 0-249 anställda som bedriver export	Procent	2,20	2013	2,60	Statistiska centralbyrån	Vartannat år

Tabell 8: Aktivitetsindikatorer för Investeringsprioritering 3b

Indikator	Mätenhet	Målvärde (2023)	Datakälla	Rapporteringsfrekvens
Antal företag som får stöd	Företag	400	Förvaltande myndighets datasystem	Löpande
Antal företag som får annat stöd än ekonomiskt	Företag	400	Förvaltande myndighets datasystem	Löpande
Sysselsättningsökning i företag som får stöd	Heltids-ekvivalenter	1 000	Förvaltande myndighets datasystem	Löpande

Vägledande principer för urval av insatser

Följande urvalsprinciper ligger till grund för bedömning av projekt:

- Insatsen ska bidra till att förverkliga tillväxtpotentialen inom de horisontella kriterierna: Bättre miljö, jämställdhet, likabehandling och ickediskriminering.
- Näringslivets och företagets medverkan ska säkerställas.
- Samverkan över kommun- och länsgränser samt internationella inslag ska säkerställas.
- Lärdomar ska tillvaratas liksom de bästa resultaten från tidigare likartade insatser och projekt.
- Organisatorisk kapacitet för genomförandet och ett aktivt ägarskap av insatsen ska säkerställas.
- Insatsen ska bidra till hållbarhetsdimensionerna.
- Insatsen ska bidra till EU:s strategi för Östersjöregionen.

Insatsområde 3:

Att stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer

Några av de regionala utmaningarna i Östra Mellansverige är att utsläppen av klimatpåverkande gaser per invånare i regionen är större än riksgenomsnittet, en omfattande användning av fossila bränslen och behov av ett hållbart transportsystem för att minska koldioxidutsläppen.

Östra Mellansverige består av stora arbetsmarknadsområden med god tillgång på arbetskraft, jobb, spetskompetens och kapital, vilket också leder till stor arbetspendling. Kollektivtrafiken ökar, men bil är det i särklass vanligaste färdmedlet. Östra Mellansverige står även inför utmaningar gällande bebyggelsestruktur och samhällsplanering i stort. Stora bostadsbestånd är i behov av renovering samtidigt som nybyggnationer behöver bli energieffektivare. Samplanering med övrig offentlig infrastruktur behövs för att skapa förutsättningar för en hållbar samhällsutveckling.

I analysen pekas Östra Mellansverige samtidigt ut som ett nav för godshantering i Sverige. En betydande andel av miljöutsläppen kan härledas till regionens transporter. För att på ett mer systematiskt sätt kunna minska dessa utsläpp behöver regionens gods- och persontransporter, inklusive regionens transportinfrastruktur med alla tillhörande trafikslag och transporter, utvecklas, integreras och samplaneras på helt nya sätt.

För att nå uppsatta klimatmål är det samtidigt viktigt att aktivt stödja en omställning till en koldioxidsnål ekonomi genom att på olika sätt främja ökad användning av koldioxidsnål teknik, energi- och resurseffektivitet och användningen av förnybar energi i små och medelstora företag. Utveckling och införande av energi- och klimateffektiv teknik, beteendeförändringar samt samhällsplaneringsinsatser är alla nödvändiga åtgärder för att stödja övergången till en hållbar samhällsstruktur och därmed en koldioxidsnål ekonomi.

Investeringsprioritering 4b

Att främja energieffektivitet och användning av förnybar energi i företag

Specifikt mål

Minskad klimatpåverkan genom att företagens användning av fossilbaserade energikällor minskar, samtidigt som deras energianvändning blir effektivare.

Förväntat resultat

Bidrar till energieffektivare företag

Aktiviteterna ska resultera i en utveckling av marknaden för energitjänster, som rymmer många olika verksamheter såsom rådgivning, energikartläggning, ener-

gianalyser och EPC (Energy Performance Contracting). Aktiviteterna ska även resultera i en ökad kunskapsspridning och lärande kring beprövade metoder som bidrar till minskade koldioxidutsläpp. Aktiviteterna förväntas på övergripande nivå resultera i ökad energieffektivitet, minskade koldioxidutsläpp och ökad konkurrenskraft för näringslivet.

Exempel på aktiviteter:

- Satsningar som bidrar till utveckling av energitjänster och satsningar som provar nya metoder och verktyg inom olika branscher.
- Spridning av redan framgångsrika beprövade metoder och system för energieffektivisering så att den potential som finns kan realiseras.
- Insatser för att stärka företagen som beställare av tjänster, produkter och processer för att minska koldioxidutsläppen och/eller för att minska sin energiförbrukning.
- Insatser som bidrar till ett ökat erfarenhetsutbyte mellan företag, kompetensutveckling och ett ökat lärande.
- Insatser för att skapa förutsättningar för företag att kunna bedriva verksamhet med hög energieffektivitet genom helhetssyn, systemtänkande och tidig planering av utformning, energiförsörjning, resursutnyttjande mellan företag, industrier och andra anläggningar.

Bidrar till insatser för att företag ska omsätta energianalyser i åtgärder såsom energieffektivisering, mer förnybar energi samt utveckling av småskalig energiproduktion

Aktiviteterna ska resultera i att identifiera energiåtgärder i företag och sedan bidra till att dessa energiåtgärder genomförs. Aktiviteterna förväntas resultera i ökad energieffektivitet, minskade koldioxidutsläpp och ökad konkurrenskraft för näringslivet.

Exempel på aktiviteter:

- Satsningar för att förverkliga den potential för energieffektivisering som är outnyttjad inom företag på grund av att investeringar i energiåtgärder ofta konkurrerar med investeringar i produktionsutrustning och därför flyttas framåt i tiden.
- Insatser som underlättar energiåtgärder, exempelvis bidrag till investeringar, som på sikt stärker företagets långsiktiga konkurrenskraft. En förutsättning för att bidrag ska kunna ges till investeringar är att företagen har genomfört en energianalys.

Tabell 9: Resultatindikatorer för Investeringsprioritering 4b

Indikator	Mätenhet	Utgångsvärde	Utgångsår	Målvärde (2023)	Datakälla	Rapporteringsfrekvens
Slutlig energianvändning per förädlingsvärde för små och medelstora industriföretag	MWh/miljon SEK	95,10	2011	85,60	Statistiska centralbyrån	Vartannat år

Tabell 10: Aktivitetsindikatorer för Investeringsprioritering 4b

Indikator	Mätenhet	Målvärde (2023)	Datakälla	Rapporteringsfrekvens
Antal företag som får stöd	Företag	250	Förvaltande myndighets datasystem	Löpande
Minskad energiförbrukning hos projektmedverkande företag och organisationer	MWh	10 000	Förvaltande myndighets datasystem	Löpande

Vägledande principer för urval av insatser

Följande urvalsprinciper ligger till grund för bedömning av projekt:

- Insatsen ska bidra till att förverkliga tillväxtpotentialen inom de horisontella kriterierna: Bättre miljö, jämställdhet, likabehandling och icke-diskriminering.
- Näringslivets och företagets medverkan ska säkerställas.
- Samverkan över kommun- och länsgränser samt internationella inslag ska säkerställas.
- Lärdomar och resultat från tidigare likartade insatser ska tillvaratas.
- Organisatorisk kapacitet och aktivt ägarskap ska säkerställas.
- Insatsen ska bidra till hållbarhetsdimensionerna.
- Insatsen ska bidra till EU:s strategi för Östersjöregionen.
- Projekten ska säkerställa att aktiviteter har en tydlig koppling till eller leder direkt till minskade koldioxidutsläpp, sparade kWh eller ökad andel förnybar energi.
- Projekt med stor potential till energieffektivisering, ökad andel förnybar energi eller minskade koldioxidutsläpp ska prioriteras.
- Projekten ska stimulera marknaden för och driva på efterfrågan på energieffektiva och förnybara produkter och tjänster.

Investeringsprioritering 4c

Att stödja energieffektivitet, smart energiförvaltning och användning av förnybar energi inom offentliga infrastrukturer, även i offentliga byggnader och inom bostadssektorn.

Specifikt mål

Minskade koldioxidutsläpp och ökad energieffektivitet inom bostads-, transport- och offentlig sektor.

Förväntat resultat

Främjar utveckling och nyttjande av koldioxidsnåla offentliga infrastrukturer och energiförsörjning

Insatserna förväntas resultera i framtagande och införande av nya metoder och verktyg som bidrar till en utveckling av koldioxidsnåla offentliga infrastrukturer och energiförsörjning och bidrar till minskade koldioxidutsläpp. Genom ökad kunskap och kunskapsspridning kan även aktiviteterna förväntas resultera i förändrande beteenden och attityder kring behovet av en omställning till en mer koldioxidsnål ekonomi.

Exempel på aktiviteter:

- Insatser som främjar framtagandet och införandet av metoder/verktyg/lösningar för att minska klimatpåverkan från transporter och infrastruktur (exempelvis intelligenta vägar, gator, belysning, va-system, avfallshantering, energiförsörjningssystem).
- Insatser som möjliggör ökat nyttjande av spillvärme/kyla och solenergi i fjärrvärme-/fjärrkylanät eller till närbelägna fastigheter.
- Insatser som medverkar till minskad energianvändning eller ökad andel förnybar energi genom beteendeförändringar och attitydpåverkan.

Främjar rumslig och strategisk planering för en koldioxidsnål ekonomi

Förbättrad samverkan, utvecklade planeringsunderlag samt förbättrat genomförande av strategiska planeringsdokument ska resultera i ökade förutsättningar för en hållbar samhällsutveckling och hållbara kommunikationer med minskade koldioxidutsläpp som följd. Insatser relateras till offentliga infrastrukturer som omfattar energieffektiva och koldioxidsnåla person- och godstransporter. Med offentlig infrastruktur avses såväl fysiska som organisatoriska strukturer som initieras av offentlig sektor och som möjliggör energieffektiva och koldioxidsnåla transporter.

Exempel på aktiviteter:

- Insatser som tar fram strategiska analyser, förstudier och framtagande av planeringsunderlag för att förenkla för etablering av förnybar energi och effektivare energianvändning.
- Insatser för framtagande av analyser och åtgärder för att minska administrativa och organisatoriska hinder för investeringar i förnybar energi och energieffektivisering.
- Insatser för att planera för ett resurs- och energieffektivare transportsystem som också bidrar till ökad intermodalitet och större integration mellan de huvudsakliga godsflödena för att uppnå hållbara kommunikationer.
- Insatser som främjar samverkan mellan kommuner och den regionala nivån och andra aktörer i samhället för att utveckla samarbets- och dialogformer med syftet att nå ett effektivt genomförande av åtgärder i kommunala eller regionala strategier och planer, exempelvis rumslig planering.
- Insatser för ett ökat samarbete om utveckling av kommunala klimatplaner, översiktsplaner, regionala strukturbilder/fysiska regionala planer som möjliggör en hållbar utveckling och tydliggörande av miljöarbete som en tillväxt-drivande faktor.

Främjar samverkan och kunskapsuppbyggnad för byggande och renovering till "nära-noll-energibyggnader"

Ökad samverkan och kunskap som bidrar till en mer effektiv energianvändning samt mer energieffektiv nyproduktion, renovering av befintliga bygganden och energianvändning i byggnader ska resultera i ökad energieffektivisering och därmed minskade koldioxidutsläpp.

Exempel på aktiviteter:

- Utveckling av regionala och lokala samverkansinitiativ mellan aktörer inom bygg- och fastighetssektorn samt universitet och högskolor och andra offentliga aktörer.
- Insatser som syftar till effektivisering av energianvändning vid renovering av bostadshus och lokaler samt insatser som främjar nyproduktion av bostadshus och lokaler med högre energiprestanda än BBR. Stödet kan inte ges till fysiska investeringar.
- Insatser som inkluderar energi- och klimatpåverkan från byggmaterial, byggprocess och förvaltning. Stödet kan inte ges till fysiska investeringar.
- Insatser för att stärka teknikupphandlingar eller vidareutveckling och införande av EPC (Energy Performance Contracting) samt metoder och verktyg som tas fram av nationella nätverk exempelvis BEBO (Beställargrupp Bostäder), BELOK (Beställargrupp Lokaler) i demonstrationsprojekt.
- Insatser för utbildning och kompetensutveckling inom bygg- och fastighetssektorn för att få till stånd en bättre utvärdering och kunskapsöverföring av resultat från genomförda ny- och ombyggnadsprojekt.

Tabell 11: Resultatindikatorer för Investeringsprioritering 4c

Indikator	Mätenhet	Utgångsvärde	Utgångsår	Målvärde (2023)	Datakälla	Rapporteringsfrekvens
Koldioxidutsläpp (exkl. jordbruk samt internationell luftfart och sjöfart)	Ton/år	8 923 848	2011	7 585 271	Länsstyrelsen	Vartannat år
Koldioxidutsläpp från transporter	Ton/år	3 419 237	2011	3 248 275	Länsstyrelsen	Vartannat år
Energianvändning per m ² i bostäder (småhus och flerbostadshus)	kWh/m ²	149	2012	134	Statistiska centralbyrån	Vartannat år

Tabell 12: Aktivitetsindikatorer för Investeringsprioritering 4c

Indikator	Mätenhet	Målvärde (2023)	Datakälla	Rapporteringsfrekvens
Energieffektivitet: Minskning av den årliga förbrukningen av primärenergi i offentliga byggnader	kWh/år	40 000	Förvaltande myndighets datasystem	Löpande
Minskning av växthusgaser: Uppskattad minskning av växthusgaser per år	Ton CO ₂ -ekvivalenter	1 000	Förvaltande myndighets datasystem	Löpande
Antal projekt som tar fram strategier/förstudier/analyser/planer med utgångspunkt i fyrstegsprincipen	Antal	5	Förvaltande myndighets datasystem	Löpande
Antal samarbetande organisationer från olika samhällssektorer	Antal	15	Förvaltande myndighets datasystem	Löpande

Vägledande principer för urval av insatser

Följande urvalsprinciper ligger till grund för bedömning av projekt:

- Insatsen ska bidra till att förverkliga tillväxtpotentialen inom de horisontella kriterierna: Bättre miljö, jämställdhet, likabehandling och icke-diskriminering.
- Näringslivets och företagens medverkan ska säkerställas.
- Samverkan över kommun- och länsgränser samt internationella inslag ska säkerställas.
- Lärdomar och resultat från tidigare likartade insatser ska tillvaratas.
- Organisatorisk kapacitet och aktivt ägarskap ska säkerställas.
- Insatsen ska bidra till EU:s strategi för Östersjöregionen.
- Projekten ska ha en tydlig koppling till eller leda direkt till minskade koldioxidutsläpp, sparade kWh eller ökad andel förnybar energi.

- Projekt med stor potential till energieffektivisering, ökad andel förnybar energi eller minskade koldioxidutsläpp prioriteras.
- Där så är relevant, ska projekten bidra till att fler resenärer väljer kollektivtrafiken framför bilen, i syfte att skapa ett hållbart transportsystem och minska miljöbelastningen, både inom och mellan städer/regionala knutpunkter.
- Där så är relevant, ska projekten bidra till samordning mellan olika transportslagen (väg, järnväg, sjöfart och flyg).
- Nationell transportplan och länstransportplan bör beaktas där det är relevant
- Projekt med tydlig koppling till pågående storregionala processer prioriteras.

Horisontella kriterier

Varje projekt bedöms utifrån i vilken utsträckning de horisontella kriterierna används som ett verktyg för att nå projektets mål och resultat. Bedömningskriterierna finns beskrivna ovan och finns också beskrivna i respektive operativt program. För de horisontella kriterierna finns en fastställd miniminivå som är beslutad av övervakningskommittén för programmen. Om Tillväxtverket bedömer att miniminivån inte uppnås kommer projektet inte att lämnas vidare för prioritering och eventuellt beslut om stöd.

De horisontella kriterierna för hållbar utveckling är följande:

- Bättre miljö
- Lika möjligheter och icke-diskriminering
- Jämställdhet mellan män och kvinnor

Miniminivå

Varje projekt ska "delvis" använda minst två av de horisontella kriterierna som ett verktyg för att nå projektets mål och resultat. Det innebär att minst två av nedanstående tre punktsatser ska vara uppfyllda för minst två av de horisontella kriterierna.

- I projektets bakgrunds- och projektbeskrivning finns en redogörelse för hur det horisontella kriteriet används som verktyg/medel för att nå projektets syfte och mål.
- Projektets aktiviteter och kostnader visar tydligt hur det horisontella kriteriet ska användas som verktyg i genomförandet.
- I uppföljningen av projektet planerar projektägaren att visa hur det horisontella kriteriet använts som verktyg för att nå projektets målsättningar samt visa vilka resultat som har uppnåtts.

Hur går det till att söka stöd?

Har du en projektidé som utvecklar den regionala konkurrenskraften?

På tillvaxtverket.se hittar du vägledning för att söka stöd, information om urvalskriterier, aktuella ansökningsomgångar, blanketter med mera.

Alla som söker stöd från strukturfondsprogrammet Östra Mellansverige måste ha medfinansiering, programmet finansierar max 50 procent av projektet. Medfinansieringen kan vara både offentlig och privat.

Ansökan sker via webbtjänsten Min ansökan, som du hittar via en länk på tillvaxtverket.se. För att din ansökan ska godkännas ska den uppfylla flera kriterier. Bland annat ska den innehålla en grundlig projektbeskrivning med specificerade kostnader.

Ta gärna kontakt med Tillväxtverket i Örebro innan du fyller i ansökan. Helst redan på idéstadiet!

Innan du kontaktar Tillväxtverket och regionalt utvecklingsansvariga bör du:

- noggrant ha läst igenom texten för ansökningsomgången
- ha gått igenom de 12 stegen "Från Idé till ansökan"
- ha tagit del av de obligatoriska urvalskriterierna

Vem kan ansöka?

Den som ansöker om stöd ska vara en juridisk person – privat eller offentlig-rättslig. Exempel på offentlig-rättslig juridisk person är universitet och högskolor, regionförbund, kommuner, landsting eller statliga myndigheter.

Exempel på privat juridisk person är aktiebolag eller ideella och ekonomiska föreningar. Enskilda individer kan inte söka stöd och det är inte möjligt att finansiera investeringar i enskilda företag genom programmet.

Under programperioden arrangerar Tillväxtverket löpande ansökningsomgångar. Information om dessa publiceras på: tillvaxtverket.se

Inom det regionala strukturfondsprogrammet för Östra Mellansverige kan EU:s andel av delfinansieringen vara maximalt 50 procent. I programmet är både offentlig och privat medfinansiering möjlig att använda för resterande finansiering.

Strukturfondspartnerskap

För att säkerställa ett regionalt inflytande över genomförandet av programmet har ett gemensamt strukturfondspartnerskap bildats inom det geografiska området för programmet. Strukturfondspartnerskapet har till uppgift att prioritera mellan projektansökningar som har godkänts av förvaltande myndighet. Ansökningar ska lämnas till förvaltande myndighet som ansvarar för beredning och beslut om stöd. Innan beslut om stöd fattas ska förvaltande myndighet föredra beslutsunderlag och övrigt underlag för partnerskapet och får endast bevilja stöd i enlighet med partnerskapets prioriteringar.

Strukturfondspartnerskapet prioriterar vilka projekt som ska få stöd. I strukturfondspartnerskapet ingår bland annat regionalt utvecklingsansvariga, kommuner, länsstyrelser och företrädare för olika intresseorganisationer och föreningar.

Tillväxtverket

Tillväxtverket är den förvaltande myndigheten som har det nationella ansvaret för att besluta om projektpengar, göra utbetalningar, kontrollera och följa upp projekt samt rapportera till EU-kommissionen.

Mer information och ansökan

Läs mer om de regionala strukturfondsprogrammen på tillvaxtverket.se

Vår adress är:
Tillväxtverket
(Trädgårdsgatan 14)
Box 265
701 45 Örebro

E-post till kontoret:
ostramellansverige@tillvaxtverket.se

Östra Mellansverige

Europeiska regionala utvecklingsfonden
investerar i tillväxt och sysselsättning

Under perioden 2014–2020 investerar Europeiska regionala utvecklingsfonden cirka 564 miljoner för tillväxt och sysselsättning i Östra Mellansverige. I programområdet ingår Örebro, Västmanlands, Uppsala, Södermanlands och Östergötlands län.

Detta är en kortversion av programdokumentet för Östra Mellansverige. Här beskrivs syftet med programmet, övergripande mål och insatsområden.